

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

10 de iis, qui Lege prohibentur iudicare.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

- 19 Cæcus an iudicare possit.
- 20 Vt si plura in iudicio expediuntur, nec aliter.
- 21 Magistratus duos gerere simul non licet.
- 2 P^rætor iurisconsultus, lege iudicare prohiberi refert, Senatu motum, *l. cum prætor, 12. §. pen. de iudic. P.* eoque exemplo cõtentus fuit: videlicet si propter turpitudinẽ Senatu moueatur, ex lege Iulia repetundarum, vt notat Marcellus, *l. 2. de Sena. P.* nisi restitutus sit, vel tempus condemnationis elapsum sit, *l. 3. §. Imperator, de decurion. lib. 50. P. tit. 2. l. 1. §. 2. de iis qui in exsil. dati vel ab ordi. mo. sanz. lib. 10. C. tit. 59. obseruatamen l. ordine, §. ad municipa. P.* Idem ¶ Marcellus, & cum eo Venuleius explicare videntur, illam turpitudinem versari, in pecunia accepta ob dicendum testimonium, vel ad denuntiandum: vel ob iudicandum, vel non iudicandum, ne aliquem vinciat, vel vt quendam in publica vincula coniciat, *Venulei. in l. eadem lege, 6. & Marcell. in l. lex Iulia. 7. ad leg. Iul. repet. P.*
- 3 ¶ Est ita lex apud Ciceronem, pro Cluentia hominibus turpi iudicio damnatis in perpetuum neque vllum ad honorem, neque in curiam aditus esto. Et lex alia statuit infamibus, vel eis quõs scelus vel vitæ turpitudinẽ inquinat portæ dignitatis ne pateant, *l. 2. de dign. lib. 12. C. tit. 1. l. 1. de infami. lib. 10. C. tit. 57. l. iustit. 3. de emilit. lib. 12. C. tit. 36.* Et insuper, eos ad prouincias regendas accedere tantum, qui ad honores insignia, non ambitione, non pretio, sed qui probatæ vitæ habeant testimonium, *Theodo. & Valentin. in l. sancimus, 6. ad leg. Iul. repet. lib. 9. C. tit. 27.* Quare nec reus criminis postulat, nisi se purgauerit, nouos honores adipisci potest, *l. de reus postulat. lib. 10. C. tit. 18.* intra annum aculationis: post quem potest, *l. reus, de muno. P.* Retinet tamen qui postulat est & intra annum, quos habet honoris, *libertus, §. in quo ad municip. P.* ne veluti inauditus damnetur iniuste. Adleimus autem, motos esse Senatu cum ignominia debere, qui iudicare postea prohibentur: eo quod & Senatu moueri possent interdum sine ignominia. Vt si quando numerus minuendus esset Senatorum, qui excreuissent nimia indulgentia præcedendum Principum, vt factum fuisse tempore Octauii refert Sueton. Tranquillus, in *Octa. c. 35.* Addo & alios qui iudicare legibus aliis prohibentur, & secundo loco, mercatores.
- 4 ¶ Prælibet ¶ enim lex viles negotiatores, artiumque vilissimarum ministris vacantes ad villam dignitatem confendere, *l. 3. de commer. & mercato. C. l. milites. C. de loca. l. nequis ex vltimis negotiatoribus, 6. de dignitati. lib. 12. C. tit. 1. l. 1. negotiato. ne mil. lib. 12. §. fin. de cohorta. & princ. cornicul. eod. lib. C. tit. 58.* Apud Thebanos lex est, vt nemo habilis esset ad honores reipub. suscipiendos, nisi per decem annos a mercatura desisteret, *Aristot. lib. 3. Polit. c. 3.* Et non sine causa admittitur fortuna in Tarquinio Prisci Valerius Maximus, & fastidiendum dixit quod mercator fuisset, & quod etiam Demaratho consule natus, *Valer. Maxim. lib. 3. c. 4.* Aristoteles, *lib. 7. Polit. c. 9.* Manifestum est, inquit, quod in ciuitate que optime gubernetur, & que iustos habeat ciues, simpliciter & non ad suppositum neque artifices neque mercatores esse oportere. Viles est enim huiusmodi vita, & virtuti aduersa. Reddit autem rationem alibi, *idem Prob. scilicet. 18. questio. 4.* quod mercator eo melior est, quo sibi plus acquirit. Non ideo tamen improbamus mercaturam, sed negotiatores, regendæ reipublicæ dicimus non idoneos.
- 5 ¶ Nouimus ¶ autem, quod Plato voluit, *lib. 2. de Rep.* necessarios esse & viles in repub. mercatores qui necessaria aliunde importent, & commutent cum his quæ nobis superfluant, & ii meliores propolis, qui quia per fora vagantur ementes vt cæti vendant, fiunt viles. Mercatura enim si tenuis est, vt ait Cicero, sordida est putanda: si magna & copiosa, multa vndique apportans, multique sine vanitate impartiens, non est admodum vituperanda: atque etiam, si satia quaestu, vel contenta potius, vt sæpe ex alto in portum: ex ipso portu se in agros possessiones que contulerit, videtur iure optimo posse laudari, vt sordidos haberi dicit eos, qui mercantur a mercatoribus, vt statim vendant: nihil enim proficiunt, nisi admodum mentiantur. Et ita mercatura & turpis & honesta esse potest, *c. qualitas, de po. dist. 5. d. difficilis tamen actio, quia vix sine peccato exercetur, d. c. qualitas, & c. enicians, & c. seq. 88. dist.*
- 6 ¶ Exercuerunt ¶ quidam mercaturam, non lucris studio, sed vel iuuandi suos animo, vel vt inde honeste sibi lucrum compararent, quod nullo modo iniuria proximum afficerent: ideo non sunt vituperandi.
- 7 ¶ Et ¶ Plutarchus meminit, in *vita Solon.* Solonem admodum

iuuenem ad mercaturam se contulisse, periclitandi atque videndi magis, quam lucris cupiditate impulsum, vt sapientia studiosum. Et ita quoque Thaletem & Mathematicum Hippocratem negotiatos. Et Platoni etiam, olei in Ægyptum exportationem, viaticum peregrinationis suppeditasse. Sed hodie hæc exempla nostri temporis mercatoribus parum conueniunt: cum finis eorum sit longe alius. ¶ Et ¶ valde laudandum est, eos qui pecunias vniuersis, fallacis, circumuentionibusque congregauerint, rerum publicarum & dignitatum mercari officia, ex quibus iteram, lucro assueti, misera cum subditorum iactura negotientur. Quod si prisci Romani admisissent, non mirarentur tantopere, quod Varro ex macellaria patris taberna ad consulatum conscenderit, & largitione sordidissima duo decim fasses & Dictaturam consecutus fuerit, *Valer. Max. lib. 3. c. 4.* Quod Titius Aufidius, patris exiguae Asiæ antea publicanus, postea prouinciarum cum imperio dignitatem Asiæ obtinuerit, *idem lib. 6. c. 10.* & Pub. Rucilius, qui antea publicanis operam dederat in Sicilia: Siculis vniuersis leges dederit consul effectus, *idem eod.* quibus iteram, iudicandi munere arce legum imperitos, quive experientia rerum carent, *§. 1. de iudic. in Nouell. conf. 8. 2. ca. in princ. 20. dist. ca. statimus, 61. dist. §. nos autem sancimus, conf. Nouel. 161.*

¶ Exstat ¶ regia constitutio Gallica, per quam non nisi aliquo gradu iuris insignitis licet iudicandi officium usurpare, iuxta *l. c. mini, 11. de aduoca. diuerso. iudicio. C.* debet enim iudex per se, non per vicarium iudicare, *vrb. v. nulli. iudic. lice. hab. loci ser. 10. & c. in amb. & secundum leges & iura, non suo sensu, l. nemo, de sent. & interloc. omn. iud. C. §. quia vero, vers. omnis iudex, de iudic. in amb. §. iustitiam d. de defensor. ciui. in amb. §. 1. de offic. iudic. ap. Iust. in c. 1. & c. ne iniuriaris, de cons. ca. iudicet, 3. q. 7. ca. de libellis, 20. dist. Coluthus Thebaus Lycopolita, in principio *Εὐρύς ἀσπασγῆς*, id est, de raptu *Helena*, scribit versus 10. iudicium pastoris, nempe Parisi, turbas mare & terram, videlicet iudicium ignari hominis.*

— *ἔκλυτον ἦν τὸ ἐπὶ τὸν νόμον ἀπὸ τοῦ ἀρχοῦ, ὅπερ ἐξ ἀνάγκης τὸν νόμον ἐκείνον ἐκείνους, id est,*

In expectatum quodnam fuit contentiois initium, Vt etiam immortalibus suis dicerent pastores?

¶ Prohibit ¶ ius pontificum, ne alibi quam in vrbibus, in quibus copia peritorum haberi possit, causæ a summo Pontifice delegate tractentur, *c. statum, de refer. in Sex.* Et vt indignus prælatura ab ea deiciatur, cui scientia sufficiens non est, *c. fin. de ca. & qual. c. nisi, §. pro defectu, de renuntiat.* Ignarus literarum facile negat ea, quæ pro veritate statuta sunt, & super eo inconuincibilis est, *§. nos autem, in amb. de tabello.* Et ita ignorantia iudicis, pleurumque est calamitas innocentiis, *D. Aug. off. lib. 19. de ciui. Dei, c. 6.* Et proinde intolerabilis ignorantia in iis qui præfunt, *ca. si in laicis, 38. dist. v. vt potest mater errorum, c. 1. 38. dist. 1. & c. iniustitiae.* Quia, vt ait Terentius, in *Adolph. act. 1. Scæ. 2.*

Homine imperito, nunquam quicquam iniustus, Qui nisi quod ipse facit, nihil rectum putat.

¶ Cautius ¶ igitur ageat, si iudicium literarum imperitis non permittatur, nisi saltem causarum sibi commissarum peritiam habuerint, *ca. certis, de iudic.* Sic enim permillum est militibus, de re militari iudicare, *l. magister, 6. de iurisd. omn. iudic. C. l. pen. C. de iudic. l. fin. de re milit. lib. 12. C. artificibus quoque, de rebus sui artificii, l. fin. C. de iurisd. omn. iudic.* Docetque exemplis Valerius Maximus, *lib. 8. cap. 1. §. suæ artis vnum quemque, & auctorem & disputatorem optimum esse.* Ex Q. Scæuola, qui quotiescunque de iure prætorio consultebatur, ad Farium & Cæcilium, qui huic scientiæ de diti erant, consultores reiciebat. Et ex Platone philosopho, qui conductores sacræ aræ, modum & formam eius secum sermone conferre conatos, ad Euclidem Geometram ire iussit, scientiæ eius & professioni cedens.

¶ Quare ¶ administratores ciuitatum, qui curæ negotiorum vulgarium præponuntur, vt administrationis capaces, sibi assessores tamen coniungunt, dirimendi iuris gratia, *d. §. 1. de iudicib. in amb.*

¶ Quarto ¶ prohibebat lex iuris ciuili Romano rum, ne quis officia quædam aut magistratus gereret in ea prouincia ex qua oriundus esset, vel larem antea elegisset, quemadmodum de apparitoribus & officiis Palatinis statuit Constantinus Cæsar, *l. 3. de diuers. offic. & appar. iudic. lib. 12. C. tit. 60.* & alii Cælares in aliis administrationibus publicis, nisi gratia fieret, *l. fin. de crim. fa. orileg. C. l. fin. de offic. recit. prouinc.* Illudque & aliquando in Gal- lia obri-

ia obtinuit, ex constitutione Philippi Pulcri regis, & Caroli 5. *Guguius lib. 9.* Et in regno Castellae in Hispania, hodie seruatur & ita quibusdam Italiae populis, qui alienigenas suis ciuibus praeficiunt magistratus, ne si ciues ciuibus praesint, vel nimia indulgentia illis parcant, aut odio vetere praeter modum in illos iuuant, *Comes, in regu. cancella. de idiomate. quest. 1.* Nunc tamen in Gallia non habetur ratio originis, & originarii etiam praeficiuntur magistratus, antiquis priorum Regum constitutionibus, *Bene. in repet. c. Raynuius, ad verb. duas habens filias, num. 47. Et ad ver. Et uxorem nomine, circa fin. ubi agit de successione, num. 488. cum seq.* Quo loco refert constitutiones regum, quae locum tam vel maxime habuerunt, cum magistratus in Gallia essent temporales, quales fuerunt ante Ludouicum 11. qui perpetua fecit officia, vt constat ex eius constitutione, & ex *Guguius in Ludouico 11. historia. lib. 12.* Verum antea & Carolus 7. admisit originarios in parlamentum Tholosanum, dum illud institueret anno 14 Domini 1444. § Quinto, ¶ lege prohibentur a muneribus publicis, & a iudicandi munere, pauperes, qui vix de suo victum sustinere possint, *Vipia in l. scripto, 6. de mun. Et honor. P.*

Magnum pauperis opprobrium, iubeo

Quidus Et facere Et pati.

Virtutis, viam deserit ardua, Horat. lib. 3. Carm. Ode 24.

Et Diogenes Laertius in Thalete refert, celebratum apud Spartias fuisse procerbum, neminem pauperem bonum esse. Verentur hic leges, ne inopes iudices praedandi occasionem ex officio accipiant: a qua nec diuites semper abstinent, & male audiunt, vt dorophagi. Ex quo aliquando factum fuit, ne apud Romanos vilius ex plebe magistratus crearetur, nec ante quam populus secessit in montem sacrum, & Tribuni plebei magistratus, & aediles creati sunt ex plebe, *l. 2. §. si idem temporibus, de orig. iur. Dionys. Halic. in 9. §. plebis curiam, de iure natur. apud Iustinianum.* quamuis vniuerso populo ius esset confirmandi & eligendi per suffragia magistratus: insuper decernendi de maioribus causis, legesque faciendi, *Dio Halic. in 4.* Nam & Romulus plebicia commisit, magistratus creare, leges sancire, de bello referente rege decernere: ita tamen, vt Senatus in his quoque accederet auctoritas, *idem lib. 1. L. ius, in 1. Varro 4. de ling. Lat. vt non liceret etiam creatis Consulibus, iniussa populi de capite ciuis cognoscere, dicta l. 2. §. exactis, de orig. iur.* Illud autem permillum, quod plurimum suffragii factum, palam bonam fidem habebat: magistratus singulis ex plebe, non nisi summa cum pugna permittis: qui enim ex fece populi sunt, vel inopes, aut malefidi vt plebanque sunt. § Quare ¶ Solon, cum locupletibus magistratus relinquere cogitaret, reliquam rem publicam temperare ita cepit, ad quam plebs non accederet, ciues descripsit ex censu, & ex iis qui tam in aruis quam in conuictis agris iugera quingenta possiderent primam classis descripsit, vocauitque quingentomedimnos. Secundam ex iis qui equum alere possent, vt trecentum iugerum censum haberent, eosque equites vocauit. Tertiae classis autem *§. iuris, id est, colonos, nominauit & socios, quibus duobus census erat trecentum iugerum.* Reliquos vero, quibus nullum ius esset adipiscendi magistratus, mercenarios dixit, *Plutar. in Solo. Aristo. 2. Politico.* Idipsum & apud Romanos obseruatum fuisse refert Gellius, *l. 16. c. 10.* ¶ Et ex ratione etiam census quondam eligebantur iudices ex equestri ordine, cuius census erant quadringenta sestertia, ex Senatorio consulto lato anno ab vrbe condita 785. C. Afnio Pollione, & C. Atrio Verere Coll. *Phn. lib. 33. c. 2.* Sestertium aut nummus valebat 10. denarios Tutorenses nostrae monetae. Illud & innuit Martialis, *lib. 5. Epig. 39.*

Calliodorus habet censum quis nescit equestrem,

Sexte, sed Et fratrem Calliodorus habet,

Quadragesima fecit qui dicit vixit, &c.

Vno credis quo posse sedere duos.

Census Senatorius duplex quam equestris erat, & sub Augusto etiam triplex, vt ait Tranquillus in Octauio. Erat censu delecti erant magistratus, vt obiter de eo etiam conqueritur Ouidius, *1. Falfor.*

In pretio pretium nunc est, dat census honores,

Census amicitias pauper vbiq. iacet.

¶ Laudo ¶ quidem eam etatem, quae fordidos ex plebe ab imperio & magistratu praetextu paupertatis deturbaret. Vt Romani maxime Proletarios, qui non plus quam mille quingentum aris in censu referebant: & capite census, quorum extremus census fuit aris trecentum septuaginta quinque, quoniam res pecuniae familiaris, vt ait Gellius, *lib. 16. c. 10. obfide vice pignorisque*

esse apud rem publicam videbatur, amorisque in patriam fides in ea, firmamentumque erat. Verum tamen probos viros, qui alioquin digni sunt, non ideo depellendos a reipublica administratione arbitror: si probatae alioquin, & spectatae sint eruditionis & fidei. Laudabiliores enim sunt, qui cum possint ditari communibus artibus, exiguo & sufficiente patrimonio & victu contenti sunt: qui ita oderint auaritiam, neque cupiditate habendi ducuntur. Qualis fuit apud Romanos L. Valerius Publicola, qui in consulatu defunctus, collatione nummorum publica. sua non inuenta pecunia, sepultus est, *D. August. lib. 5. de ciuit. Dor. ca. 18. Ammianus Marcelli. lib. 14. Enfeb. de temp.* Vt apud Thebanos, Epaminondas, *Plutar. in vita Fabii.* Omittit paupertatem aliorum clarissimorum virorum de reipublica bene meritorum, vt Aristidis, de quo *Emil. Prob. in eius vita.* Lylandri, *idem in Lylandro.* Lemnachi, *idem Prob. in vita Nicia.* & similibus, quibus si reipublica commissa non fuisset in summis incidisset calamitates & clades. Et certe qui propter censum praefertuntur, saepe nundationibus sordidis ad dignitates prouehuntur, perniciem conseruati status optimi secum adferentes. Vt non immerito Plinius in principio sui libri 14. conqueratur, quod census faciat magistratus, & equites. Sanctus enim & vilius inquirere, non quale habeat patrimonium magistratus, sed cuius existimationis sit, quomodo ve ante actam vitam transegerit, vt in *l. non omnes de re milita. P. c. significasti, in ver. si se. Et de homicid. l. nemi licere, l. 11. de aduoca. diuerso iudicio. C.* Nam male agitur, dum id quod virtute effici debet, pecunia tentatur.

¶ Sexto, ¶ lege Sacerdotibus, nec magistratum capere, nec potestatem permittebatur, cum tamen vterentur sella curuli, & hactore, honoris causa, & ne aegre ferrent quod a magistratibus arcerentur: tum etiam quod apud Graecos nonnullos, sacerdotii dignitas par esset regiae maiestati, nec vulgaris vel ignobilis ad illud negotium eligeretur. Dehinc secundo, quod stata sunt sacrificia Deo, & saepe contingeret, vt pariter occurrerent illis & necessario determinandis negotiis reipublicae, non possent vtriusque interesse. Item tertio, quod nefas esse putauerunt, Deo rem diuinam facere & primitias, & inter ciuium cruciatibus quotidie versari, quae omnia latius tradit in Problematibus Platarchus, *Proble. 108.* Huc pertinet quod ait Paulus Iurisconsultus Sacerdotio adueniente, non cogi arbitrum sententiam dicere: quod non tantum honori personarum, sed maiestati Dei indulgetur: nisi post sacerdotium quis arbitrium suscepisset, *l. non distinguemus, 17. §. sacerdotio, de recep. arb. P.* Praetor quoque pollicetur se excusaturum eos, qui operam ad iudicandum dare non possunt: vt si qui sacerdotium nacti sunt, vt discedere ab eo sine religione non possint, & hos in perpetuum excusari, *l. praetor, 13. de uocat. mine. P. iunge homines, C. de episc. Et cler. Quae intelligenda maxime sunt de iudiciis rerum temporalium, quibus ratio aut nunquam se immiscere debent Dei sacerdotes, multo magis Christiani, qui vero Deo inferuire debent iugiter. Et nemo Deo militans implicat se negotiis secularibus, 2. ad Timoth. 2. ca. 1. Et totum titu. no clerici vel mona. nego. secul. se immisc. lib. 3. Decretal. titu. 50. Gregorius, 16. 50. cum similib. ibi not. Et, Absurdum est, vt ait Iustinus Caesar, in *l. consulta dualia, 23. de testamen. C. si promissis actibus rerum iur. benur officia, Et alii creditum, alium iur. iur. ab. Et praecipue clericis, quibus opprobrium est, si peritos se vilius disceptationum forensium ostendere.* Quod autem pertinet ad causas ecclesiasticas & officia iurisdictionis earum sine dubio paulo ante doctimus, *supra hoc l. c. Et lib. de arte iur. eos haberet iurisdictionem, qui ecclesiis & populo in diuinis praesunt, quem admodum probat Cice. pro domo sua, Et lib. de Harusp. respon. Lini. in 1. l. 8. de relig. Et sum. funer. P. l. hereditas, 5. de petit. hered. P. l. nulli, §. quod si vno. Et aut. licet, C. de episc. Et cle.**

¶ Septimo, ¶ mouetur dubium, num caeco lege minus iudicandi prohibeatur. Et quidem absolute videtur respondisse *Vlpianus*, eum posse iudicare, *l. caecus, 6. de iudic. P.* dum ait: *Caecus iudicandi officio fungitur.* Et id Appii Claudii Centemani exemplum firmaret, qui sententiam in Senatu de non reddendis captiuis Pyrrho dixit, qua pacem Pyrrhi diremit, *Cic. lib. 2. offic. Et pro Calio, l. 1. §. quamuis, de postu. P. Valer. Max. lib. 8. c. 15.* Sed & *Timoleon Corinthius*, cum aetate prouectus esset, & sine vilo morbo lumina oculorum amississet, calamitatem ita moderare tulit, vt neque eum quarentem quisquam audierit, neque eo mirus, priuatis publicisque rebus interfuerit, *Emil. Prob. in Timal.* Ceterum, quem admodum id sit intelligendum, explicat idem *Vlpianus*, in *dicta l. 1. §. quamuis de postu. l.* vt possit quidem caecus

antiquam dignitatem, superueniente cœcitate, retinere: ad ipsi-
 20 o autem uouam non possit. ¶ Ego tamen in ea sum sententia, et si
 aduerterentur interpretes, nunquam cœcum iudicem per se iudi-
 care posse aucto, eo quod multa sint quæ oculis iudicum subici
 debeant, antequam iudicentur: ut si agatur de finibus regundis,
 l. si inruptione, fin. regunda. P. de tormentis seu de questione rei ha-
 benda, l. de minore, §. tormenta, de quest. P. de co latione scriptu-
 rarum, l. ubi falsi, 2. ad leg. Cor. de fals. de equalis, quæ non nisi
 visu percipiuntur. Et,

Sequius irritant animos demissa per aures,

*Quam qua sunt oculis subiecta fidelibus, glo. in §. fin. de gradu af-
 fins. iuncto textu.*

21 ¶ Oportet prohibebat lex, ne qui haberet magistratum, alium
 peteret: de qua disputatum fuit in Cui Decimi Prætoris mor-
 tem, Liu. lib. 9. deca. 3. Et Aristoteles tradit, non nisi unum magi-
 stratum a singulis gerendum, & singulas curas singulis concessas
 melius expediri, Aristot. 4. Politic. c. 15. facit ea cum singula, de pre-
 ben. in 6. ca. quia in tantum, & c. de multa, eod. apud Gregor. ca. 1. 89.
 dist. in l. 2. de excepto. lib. 12. C. l. nemo, 13. de assessor. C. Difficile cum
 sit, unum hominem duorum vicem sustinere, l. si plures, 10. de pac.
 P. Sed hæc hæcenus de prohibitione iudicandi ex lege, quibus
 facile addi poterunt, quæ ex aliis iuris capitibus occurrunt. Sequit-
 ur ut dispiciamus de prohibitis ne iudicent moribus.

Qui Moribus iudicare prohibeantur.

C A P. II.

- 1 Mulieribus prohibitum iudicare vel arbitrium suscipere Roma-
 nis moribus, & quare.
- 2 Mulieres ubi dominantur & imperant. §. nu. 3. 4. 8.
- 3 Senaculum mulierum Romanarum inducitur, & postea subla-
 tum.
- 4 Mulieres quæ dicuntur ex consuetudine posse iudicare.
- 5 Mulieres quædam eruditæ.
- 6 Vidua imperans, signum iudicii ultimi seculi.
- 7 Sibyllinorum oraculorum fides, & quæ fuit illa quæ ea edi-
 dit.
- 8 Mulierum dominatio, rebus & respública quare perni-
 ciosa.
- 9 Magistratum & iudicium publicum munus.
- 10 Mulieres consortis hominum sine lesione pudicitia esse neque-
 unt.
- 11 Iudices esse debent oculatissimi & constantes, non auari, nu-
 me. 16.
- 12 Mulieres facile decipiuntur, & consilio infirmæ, & eas sexus a pu-
 blicis negotiis excusat. nu. 17.
- 13 Serui moribus iudicare vel arbitrium dicere prohibentur, qua-
 re.
- 14 Artes viles tanquam serui a iudicando remouentur.
- 15 L. Barbarius Philippus de offic. prætor. P. sententia.

16 **M**ORIBUS ¶ Romanis prohibitum erat, primum mulieribus
 iudicare, l. cum prætor. de iudic. P. l. 2. de reg. iur. c. mulierum,
 33. 9. 5. vel arbitrium iudicare, l. fin. C. de arbit. quia compromis-
 sum ad similitudinem iudiciorum redactum est, l. 1. de recep. arbit.
 P. l. pen. §. fin. eod. Erat Romanis, mulierum consortium in publi-
 cis negotiis infustum: ut iustum sit etiam legibus rusticis apud
 Varronem, lib. de re rusti. cap. 83. Mulier cum probus uotus sit,
 ad eam rem diuinam ne adit, ne ue videat quomodo fiat. Et mulieres
 in multis deterioris conditionis habentur, l. in multis, de test. a. homi-
 2. nator. P. Aristot. lib. 1. Politic. ¶ Dissentiant ¶ cum Romanis, alia-
 rum quarundam gentium mores & leges. Ut apud Spartiatas,
 mulieres priuatum in domibus dominabantur, & in publicis sen-
 tentiam dicebant de maximis rebus, & auctoritatem habebant
 etiam tempore Platarchi, in compar. Numæ & Lycurgi. Germa-
 ni, consilia mulierum & iudicia non aspernabantur aut negligebant,
 Cor. Ta. ii. de morib. German. Iustinianus Cæsar consilium
 capiebat a Theodora uxore, ut ipse præfiteatur, §. hæc autem omnia,
 ut iud sine quoquo suffra. & alib. nescio an honeste: nam ex eo ma-
 le audiuit & Theodora ut superba & amara, & Iustinianus ut sto-
 lidus & malerosus flexus a mulieris arbitrio in quam uoluit im-
 petrem: ut sæpe Flanius Blondus, & Io. Magnus Gothus, lib. 13. hist.
 Gotho. cap. 25. Apud Ægyptios mulieres munera obibaant virilia,
 Polyd. Vergil. lib. 8. de inuentio. er. ca. 7.

3 ¶ Iudicauit ¶ Debora populum Israeliticum, Iud. 4. Ioseph. lib.

5. antiqui. ca. 6. Et Plato in ea fuit sententia, mulieres instrui de-
 doceri eadem, quæ bene instruiti viri sciunt, posse: & idcirco ne-
 gotia in reipública curare posse, atque omnia cum priuata, tum
 publica pacis & bellitudia communicat mulieribus cum viris,
 ne mancum inquit sit genus humanum: eo tamē pacto, ut in sin-
 gulis grauiora viris, leuiora mulieribus committantur, l. lato dia-
 log. 5. de rep. Quæ tamen refellit merito Lactantius, lib. 3. de fal.
 Sapient. c. 22.

¶ Iustinus ¶ ex Trego etiam recenset, lib. 1. Semiramidem Ni-
 ni maioris uxorem, & Nini alterius matrem, per se mortem mari-
 ti primum sexum mentitum magas res gestille: quarum magni-
 tudine, ubi inuidiam superatam credidit, quæ esset falsam fuisse,
 quemue simulasser: nec hæc illi dignitate ademisse regni, sed
 admirationem auxisse. Quod & uerum est, sed temeritatis per-
 peade eius exitum, & infamiam legum.

¶ Quædam modum ¶ & licet exemplum proponere senaculi
 mulierum Romanarum, quod ab Hellogabalo Imperatore per-
 missum matronis habere in colle Quirinali, ubi cum Senatu con-
 sulta facta fuissent digna mulieribus, ridicula dico, de legibus ma-
 tronalibus, qua ueste, modo, ornate deberent incedere, me-
 rito sublatam fuit, Lampri. in Hellog. Flau. Uopis. in Aureliano.
 Memini & Plutar. in comp. Numæ & Lycur. Cautum quæ post
 occisum Hellogabalum cum matre, ne unquam mulier Senatu
 ingrederetur: ut que in feris eius caput dicaretur, de qua uer-
 turque per quem id esset factum, idem Lampri. in Helloga.

¶ Ferunt ¶ & contrariis moribus fieri posse, ut mulieres ho-
 die iudicent, per legem de quibus, de legib. quia consuetudo dat iu-
 risdictionem, l. i. C. de emanc. libero. ieruatandæque loci consue-
 tudinem. Ut in Gallia quædam mulieres dicuntur habere iurisdic-
 tionem ordinariam, ut Regina, c. dilecti, de arbit. & alibi Com-
 missa Mauldæ & Campaniæ, Accurs. in l. fin. de arbit. C. Paul.
 Castren. in l. cum prætor, §. penult. num. fin. de iudic. Quod quidem
 factum est attribueri iurisdictioni, ut illarum iurisdictioni sit, exer-
 citium autem illarum nomine per viros fiat, quædam modum
 quando feudi nomine iurisdictioni competere pueris & minoribus,
 quorum nomine constituerunt iudices. Scio tamen & dictum fuisse
 ab aliquibus, & hanc dignitatem iudicandi posse personæ mu-
 lierum concedi ex priuilegio principis, glo. in l. Imperialis, §. simi-
 les, ad ver. dignitatem, de nupt. C. glo. in l. de mulier. & in quo lo. C.
 qui & certis delegare potest scienter, ut ea. Mem. nam. 2. q. 5. &
 c. cum deuotissimi am. 1. 2. quest. 2. Permittitur & Abbatissæ iudicare
 inter suas uirgines, de his quæ ad regulam pertinent, & inter eos
 qui suæ sunt iurisdictionis, c. dilecti, de maio. & obed. Sicuti & Vir-
 gilius refert, lib. 1. Æneid. reginam Didonem munere regis fan-
 ctam, quæ

*Tum foribus diua media testudino templi,
 Septa armis solioq. alie subnixæ, resedit:
 Iura dabat legesq. uiris, operumq. laborem
 Partibus aquabat iustis, aut foris trebebat.*

¶ Non ¶ deest pluribus mulieribus ingenium, cognitioque
 bonarum artium fuit Theano Metapontina uel Thuria Pytha-
 gorea philosophi Theophrasti filia, & ipsa philosopha: alia
 Theano Locrensis, quæ Lyrica scripsit, Suidas in Theano. Alia
 Corinna Thebaria aut Theagena, discipula Myrtidis cogno-
 miento Musa Lyrica, quæ quinquies fertur uicisse carmine Pin-
 darum, quæ quinque libros scripsit Epigrammarum, & leges Ly-
 ricas, idem in Corinna. Fuerunt & aliæ perite in aliis rebus, quas
 prætermitto: quæ possent certe quam plurimos nostri temporis,
 potissimum iuuenes indices sperare doctrina. Et ego etiam nec
 hoc fieri posse nego, qui sciam mulieres quædam inueniri plus
 æquo curiosas, & iudicandi auidas. Sed probabilis iustiusque
 mihi uisum est, quod moribus præudentium Romanorum rece-
 ptum & factum quodq. habitum est, quodq. non tatum reipub-
 licæ, sed ipsi etiam mulieribus uile sit, & honestum.

¶ Quod ¶ enit Debora iudicauerit populum, singulare & di-
 uinum exemplum, & Prop. heticæ opus est & mysterium. Et una
 hirundo non facit uer. Ut & maximum spectaculum fuisse Dio
 Cass. ait, li. 60. hist. quod Agrippina uxor secunda Claudii Cæsa-
 ris, Claudio publice quoque de reipública respondenti, aut lega-
 tos audienti, adfuerit. ¶ Notat ¶ & Sibylla ruinæ postremæ se-
 culi, & Antichristi proxime venturi signum, uisus uideæ impe-
 rium & dominationem: dum ait fere in principio 3. lib. Oracu-
 lor. dum dixit ex Sebasta, id est, ex Samaria, (Samariam uamque
 Herodes nominauit Sebastam) in Iudæa uenturum Antichri-
 stum, Strabo lib. 16. Plin. lib. 5. c. 13.

